

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

«ПСИХОЛОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ»

Освітньо-професійна програми Практична психологія

3-й рік навчання, 6-й семестр (для бакалаврів)

Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність

053 Психологія

Освітній рівень

Бакалавр

Кафедра
та викладач

Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки

Викладач: Каськов Ігор Васильович – кандидат психологічних наук, доцент

Лінк на профіль викладача на сайті факультету:

<https://pf.edu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-praktychnoi-psykholohii-fpp/vykladachi-kafedry-prps>

Лінк на профіль викладача у Google Scholar :

<https://pf.edu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-praktychnoi-psykholohii-fpp/vykladachi-kafedry-prps>

E-mail: i.v.kaskov@npu.edu.ua

I. Основна
мета/цілі навчання

Метою викладання освітнього компоненту «Психологічна комунікація в організаціях» є формування і розвиток у студентів комунікативної компетентності як необхідного компонента процесу міжособистісного спілкування.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Психологічна комунікація в організаціях» є: ознайомлення студентів з основними поняттями психології комунікацій в організаціях; ознайомлення студентів з особливостями вербального та невербального спілкування; показ шляхів подолання комунікативних бар'єрів в процесі спілкування; ознайомлення з базовими принципами комунікацій у діловому контексті. формування навичок психологічного аналізу різноманітних комунікацій; запобігання деструкціям у комунікативній взаємодії.

II. Місце
навчальної
дисципліни в
освітній програмі

Навчальна дисципліна **вибіркова**

Цикл **професійної підготовки**

**III. Обсяг
навчальної
дисципліни**

	<i>Денна ф.н. (термін навчання – 3.10)</i>	<i>Заочна ф.н.(термін навчання – 3.10)</i>
<i>Кількість кредитів</i>	6	6
<i>Загальна кількість годин</i>	180	90
<i>Лекційні заняття</i>	65	8
<i>Практичні заняття</i>	26	4
<i>Лабораторні заняття</i>	13	-
<i>Самостійна робота</i>	69	78

**IV. Короткий зміст
навчальної
дисципліни**

Змістовий модуль 1. Психологія комунікацій в організації як наука

Тема 1.1. Філософсько-герменевтичний та лінгвістичний підходи до комунікації

Зміст теми: Розгляд комунікації як філософської категорії та її значення в теорії та практиці соціальних наук. Філософсько-герменевтичні основи аналізу комунікаційних процесів. Лінгвістична традиція: роль мови як засобу передачі інформації в соціальних взаємодіях. Основи комунікативної теорії в контексті культурних і соціальних аспектів.

Тема 1.2. Психолінгвістичні та соціолінгвістичні аспекти комунікації

Зміст теми: Роль психолінгвістики в дослідженні комунікаційних процесів. Взаємозв'язок мови, мислення та психічних процесів у комунікації. Соціолінгвістичні підходи до вивчення мовних особливостей в контексті соціальних груп та організацій. Вплив соціальних та культурних факторів на комунікативну поведінку в організаціях.

Тема 1.3. Логіко-семіотична традиція в комунікаційних процесах

Зміст теми: Логіко-семіотичний підхід до аналізу комунікації: значення знаків, символів і значень у соціальних взаємодіях. Основи логіки комунікації та роль структури повідомлення в передачі змісту. Семіотичний аналіз комунікаційних ситуацій в організаціях. Особливості функціонування знаків у професійній комунікації.

Змістовий модуль 2. Особливості психології комунікації в організації

Тема 2.1. Схема акта комунікації та комунікаційні моделі

Зміст теми: Огляд основних моделей комунікації в психології та соціології. Акт комунікації: відправник, повідомлення, канал, одержувач та зворотний зв'язок. Психологічний аналіз різних моделей комунікації, включаючи двосторонню та багатоканальну моделі. Розбір парадигм комунікації: психоцентрична та соціоцентрична.

Тема 2.2. Психологічні механізми розуміння текстів у процесах комунікації

Зміст теми: Психологічні аспекти сприймання тексту та його інтерпретації. Роль когнітивних процесів у розумінні вербальних та невербальних повідомлень. Механізми ефективного передачі та розуміння інформації в організаціях. Психологічний аналіз когнітивних бар'єрів у спілкуванні.

Тема 2.3. Невербальна складова комунікативної поведінки

Зміст теми: Психологічний аналіз невербальних засобів комунікації: міміка, жести, поза, тон голосу. Роль невербальних сигналів у взаємодії в організаціях. Інтерпретація невербальних ознак у професійному контексті. Взаємозв'язок вербальної та невербальної комунікації в організаційному середовищі.

Змістовий модуль 3. Міжкультурна комунікація в професійній діяльності фахівця

Тема 3.1. Вербальні та невербальні вирази національних особливостей комунікації

Зміст теми: Роль культурних особливостей у формуванні вербальної та невербальної комунікації. Порівняльний аналіз національних стилів комунікації та їх вплив на професійну взаємодію. Різноманітність виразних засобів у різних культурах. Аналіз мовних бар'єрів у міжкультурному спілкуванні.

Тема 3.2. Міжкультурна комунікація як складова професійної діяльності

Зміст теми: Визначення та значення міжкультурної комунікації в міжнародних та міжнаціональних організаціях. Основні принципи міжкультурної взаємодії. Психологічні стратегії для ефективного спілкування в умовах міжкультурних відмінностей. Роль культурної чутливості в організаційному середовищі.

Тема 3.3. Міжкультурна комунікація у професійному розвитку фахівців

Зміст теми: Важливість міжкультурної комунікації для професійного розвитку фахівців. Формування навичок ефективного міжкультурного спілкування для професійної діяльності. Розвиток міжкультурної компетентності у навчальних програмах. Практичні аспекти міжкультурної взаємодії в робочих ситуаціях.

Детальні теми лекційних, практичних занять, питання до іспиту, теми і завдання для самостійної роботи, список джерельної бази та інше містяться на курсі у Moodle.

V. Результати навчання

Інтегральна компетентність: Здатність ефективно використовувати психологічні та комунікаційні стратегії для оптимізації взаємодії в організаціях, вирішення конфліктів, розвитку командної роботи та забезпечення гармонійного функціонування організаційних процесів.

№	Результати навчання	Компетентності
1	ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.
2	ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги	ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. ФК8. Здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) ФК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики ФК14. Здатність розробляти тренінги, вести супервізію; створювати певні завдання розвивального характеру; психологічну експертизу.
3	ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки	ФК15. Здатність організувати власну діяльність і конструктивну взаємодію між психологом та клієнтами та останніх між собою, управляти дискусією. ФК16. Здатність презентувати себе як фахівця, який спроможний надати кваліфіковану допомогу; здатність викликати симпатію, довіру; зацікавлювати, вести за собою, заохочувати, підтримувати, заспокоювати, переконувати, вмотивовувати

4	ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	
----------	---	--

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: Модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, практичні завдання.

Форма підсумкового контролю: Екзамен

Методи підсумкового контролю: письмове опитування (екзаменаційні білети включають тестові питання (закриті та відкриті питання) та 1-не практичне завдання)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль						Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 1.3	Тема 1.4	Тема 2.1	МКР		
10	10	10	10	10	10	40	100

Розрахунок рейтингових балів за видами контролів (Денна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	5	5	25
2	Самостійні роботи / лабораторні роботи / участь у вебінарах/тренінгах, що відповідають тематиці даного курсу*	5	5	25
3	Модульні контрольні роботи	10	1	10
4	Екзамен	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного та модульного контролів (Заочна ф.н.)

№ п/п	Види діяльності	Коефіцієнт (вартість) виду	Кількість робіт	Результат
1	Практична робота на заняттях (усні відповіді, тести)	5	2	10
2	Самостійні роботи / участь у вебінарах/тренінгах, що відповідають тематиці даного курсу*	10	4	40
3	Модульні контрольні роботи	10	1	10

4	Екзамен	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал				100

**Здобувачу можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього студент має представити сертифікат учасника і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.*

Важливі зауваги щодо оцінювання!

Якщо навчальна дисципліна завершується екзаменом, максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати протягом семестру - 60. Максимальна кількість балів за екзамен – 40. Разом – 100 балів.

*До початку заліково-екзаменаційної сесії (якщо вивчення навчальної дисципліни завершується екзаменом) здобувач повинен набрати мінімум **35 балів**. Цей бал не означає зарахування, він просто дає здобувачеві право скласти екзамен. Якщо здобувач не отримав 35 балів, у наступному семестрі він проходить ці навчальні дисципліни повторно на платній основі.*

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Рівні відповідності критеріям

Високий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових та творчих проектах. Виконав усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструє здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності.

Достатній рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатен працювати самостійно, проте допускає неточності.

Середній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувач не може сформулювати самостійні оцінні судження та висновки.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово, частково. При виконання практичних завдань допускає помилки та потребує допомоги викладача чи колег-студентів.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструє фрагментарні знання, не може самостійно викласти більшість практичних завдань. Виконав частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вмє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку, практичні уміння не

сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом, змістом курсу не оволодів.

VII. Політика курсу

Політика щодо відвідування: здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова

(<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravy-la-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhayla-drahomanova>) відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.

Якщо здобувач не погоджується з оцінкою підсумкової атестації, він може в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: <https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhayla-drahomanova>).

Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>).

Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх

індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента: дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).

VIII. Основні інформаційні ресурси

Основна

1. Абрамович С.Д., Чікарьова М.Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. К.: Центр навч. літ. 472 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Академія, 2004. 344 с.
3. Денисюк С.Г. Комунікологія: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2015. 102 с.
4. Радевич-Винницький Я.К. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 291 с.
5. Селіванова О.О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
6. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: навч. посіб. К.: Академвидав, 2004. 278 с.
7. Холод О.М. Комунікаційні технології: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 213 с.

Допоміжна

1. Виноградова В.Є. Особливості розвитку комунікативних якостей майбутніх державних службовців. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. №6. Ч.1. С. 20–24.
2. Джонсон Д.У. Тренінг об'єднання і розвитку / пер. с англ. М.: Издат. група «Прогресс», 2001. 247 с.
3. Жуков Ю.М., Петровская Л.А., Растяников П.В. Диагностика и развитие компетентности в общении: практическое пособие. М.: Изд-во МГУ, 1990. 104 с.
4. Кухта І.В. Іншомовна компетентність у контексті формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2008. №4. С. 27–32.
5. Нижник Н.Р., Пашко Л.А., Олуйко В.М. Ділове спілкування у сфері державного управління. Хмельницький: Поліграфіст, 2005. 196 с.
6. Улунова Г.Є. Психологія ускладненого спілкування в професійних колективах: навчально-методичний посібник для слухачів центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації. Суми : «Нота бене», 2005. 88 с.
7. Хаджирадєва С.К. Теорія і практика підготовки державних службовців до професійно-мовленнєвої комунікації: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. 294 с.

**Обговорено та затверджено на засіданні кафедри практичної психології
(Протокол № 6 від 15 січня 2025 р.)**